

AARDRIJKSKUNDE

DERBY DER LAGE LANDEN 2009

Bronnenboekje

augustus 2009

Bronnen

Inhoud

		pagina
Bronnen bij Opgave 1	Migratie op mondiale schaal	3
Bronnen bij Opgave 2	Aardgas	5
Bronnen bij Opgave 3	Landbouwgrond in Afrika	6
Bronnen bij Opgave 4	Landschappen en geologische structuren in Nederland en België	7
Bronnen bij Opgave 5	Geopolitiek getouwtrek om aardgas en aardolie	8
Bronnen bij Opgave 6	Piraterij voor de Somalische kust	9

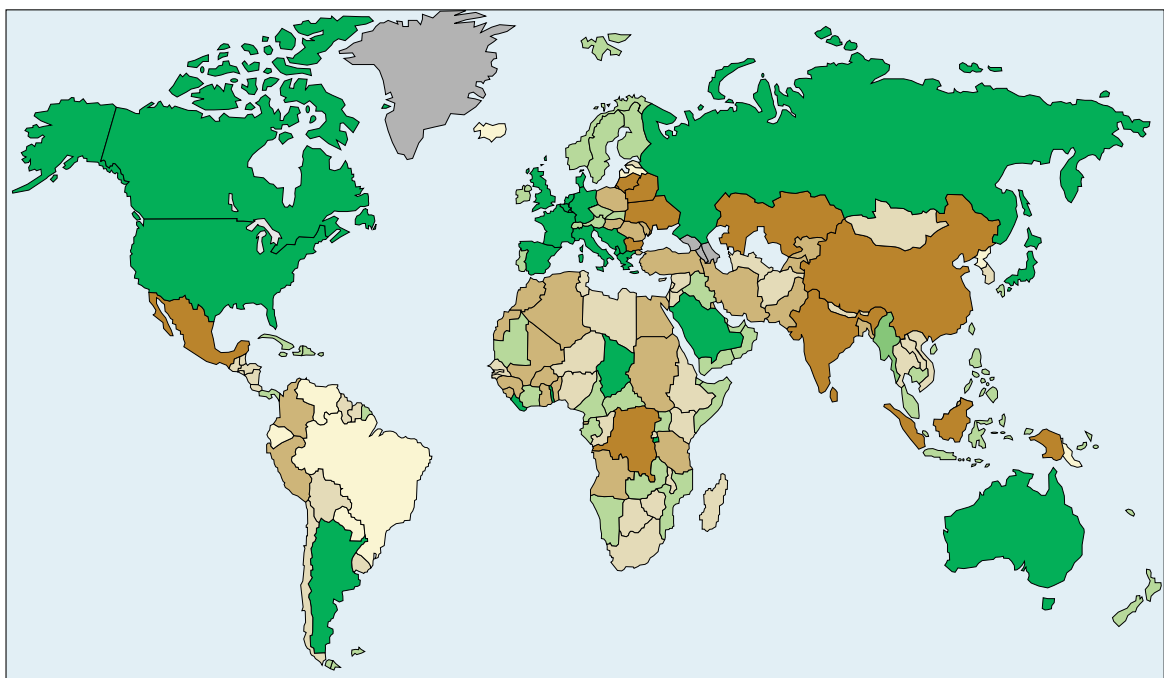
Opgave 1 – Migratie op mondiale schaal

Bron 1 Toespraak van secretaris-generaal Ban Ki-moon op het Wereldforum over migratie en ontwikkeling, 2007

De onderstaande tekst is afkomstig van een toespraak van secretaris-generaal Ban Ki-moon van de Verenigde Naties. Ban Ki-moon hield deze toespraak op het wereldforum over migratie en ontwikkeling dat in 2007 werd gehouden in België.

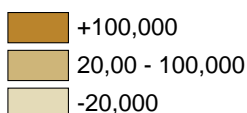
"Internationale migratie is een wereldwijd verschijnsel dat niet langer past in de gemakkelijke indelingen uit het verleden, met zijn strikte scheidingen, zoals die tussen landen van herkomst en bestemming. Tegenwoordig realiseren we ons dat internationale migratie ons allemaal aangaat. De revolutionaire ontwikkelingen in transport en communicatie maken in combinatie met de globalisering van de economie migratiepatronen anders dan voorheen."

Bron 2 Netto migratiestromen per land (1995-2002)

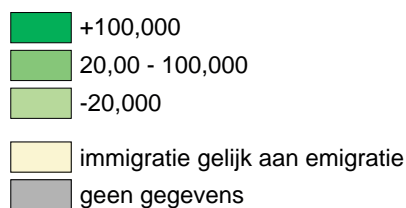

Legenda:

netto-emigratielanden:
gemiddeld aantal migranten per jaar

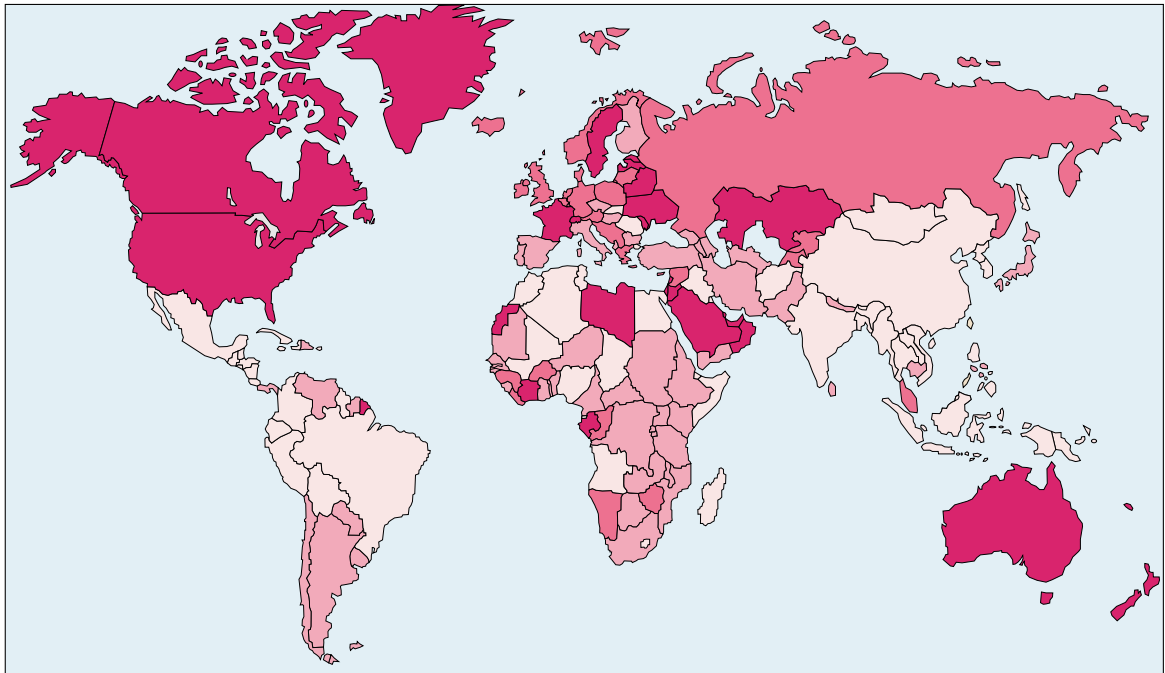

netto-immigratielanden:
gemiddeld aantal migranten per jaar

Vrij naar: United Nations 2002

Bron 3 Aandeel migranten in de totale bevolking per land (2000)

Legenda:

- minder dan 1%
- meer dan 1% en minder dan 5%
- meer dan 5% en minder dan 10%
- meer dan 10%

0 2000 4000 km

Vrij naar: UN Population Division, international migration 2002

Opgave 2 – Aardgas

Bron 1 Transport en infrastructuur

Problemen met de Russische aardgasleveringen aan Europa

Rusland stopt levering aardgas aan Oekraïne

Het Russische staatsgasbedrijf Gazprom heeft gisteren de levering van aardgas aan Oekraïne gestopt. De reden is een impasse in de onderhandelingen over de betaling van geleverd gas. Ook is er onenigheid over de aardgasprijs voor 2009.

Gazprom-woordvoerder Igor Voloboejev zei dat de kraan om 10.00 uur 's ochtends was dichtgedraaid. Gazprom levert een kwart van het gas dat de lidstaten van de Europese Unie verbruiken. Het grootste deel van dat gas wordt via Oekraïense pijpleidingen naar het Westen vervoerd.

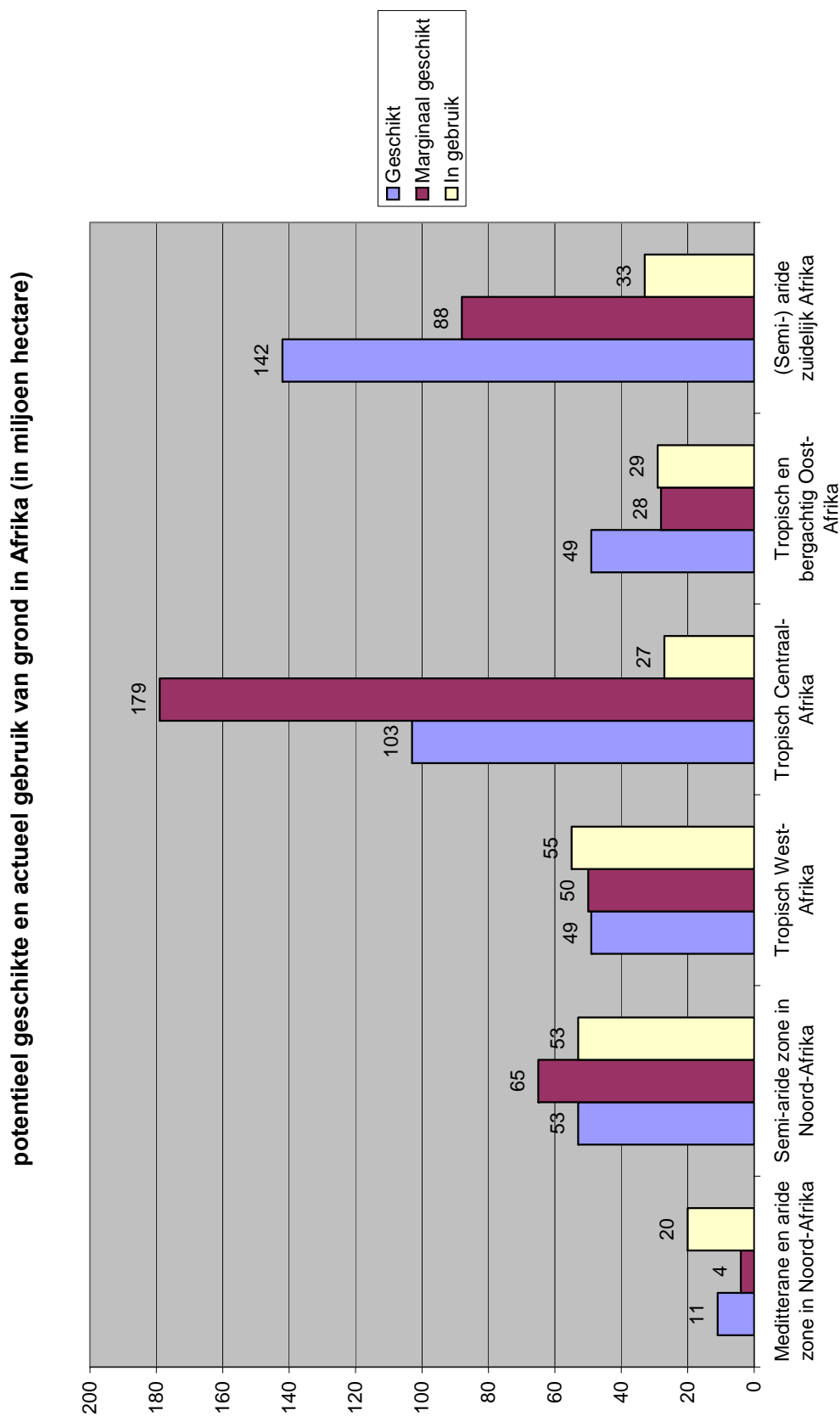
De Russische monopolist beloofde eerder zijn best te doen om de doorvoer van gas naar Europa buiten het conflict te houden. Om de klanten in het Westen gerust te stellen, verhoogde Gazprom de gasleveringen aan andere Europese landen. Energiebedrijven in Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk zeiden dat ze geen verminderde leveringen hebben gemerkt na de stopzetting van de leveringen aan Oekraïne.

De vrees bestaat dat de gascrisis van januari 2006 zich zou herhalen. Omdat Gazprom toen de gastoevoer naar Oekraïne volledig afsloot, ontstonden in Europa tekorten. Europa heeft in ieder geval nog genoeg gasvoorraden om het een aantal dagen uit te houden.

Vrij naar: de Standaard, vrijdag 2 januari 2009

Opgave 3 – Landbouwgrond in Afrika

Bron 1   Geschikte landbouwgrond per landschapszone

Vrij naar: <http://www.hiw.kuleuven.be/ned>

Opgave 4 – Landschappen en geologische structuren in Nederland en België

Bron 1

De ijstijden en de landschappelijke gevolgen in Centraal-Nederland

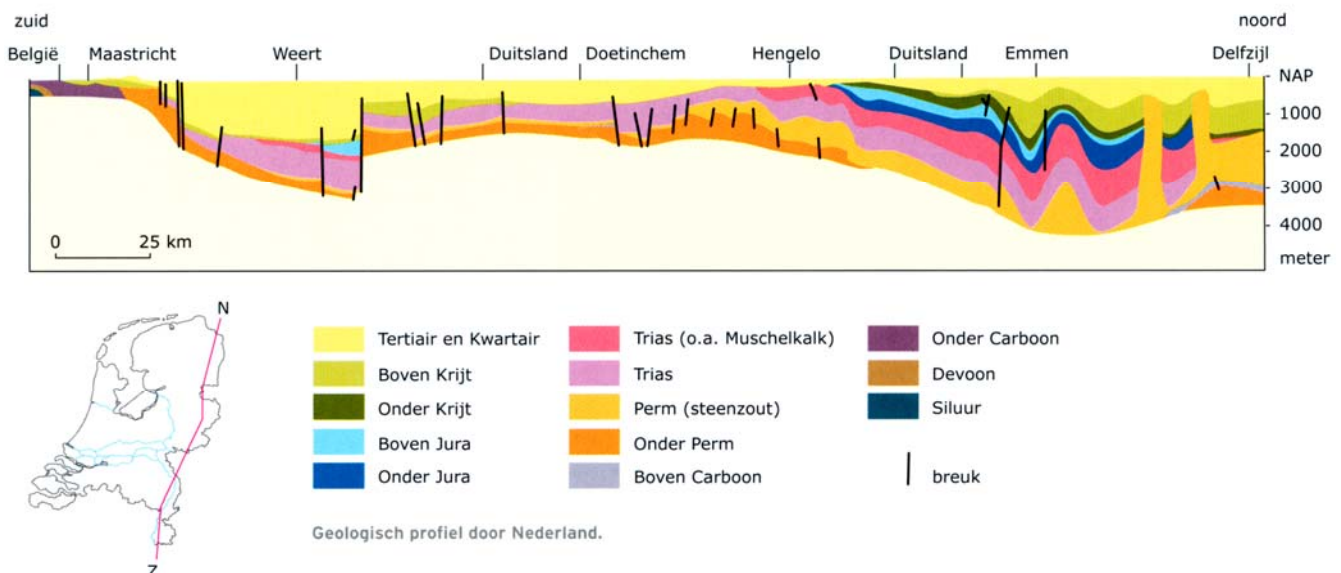
IJsmassa's en gletsjers werken als bulldozers, ze eroderen diepe dalen, vermalen erosiemateriaal tot keileem en stuwen losse gesteenten zij- en voorwaarts op tot heuvelruggen.

Tijdens de voorlaatste ijstijd, het Riss- of Saale-glaciaal (200.000 tot 120.000 jaar B.P.) reikte de noordelijke ijskap tot het centrum van Nederland. De gletsjertongen uit het Saale-glaciaal erodeerden de eerder door rivieren afgezette kwartaire zanden en kleien in Centraal-Nederland tot meer dan 100 meter onder zeeniveau. Deze valleien of glaciële bekken werden door latere zee-, rivier- en windafzettingen geheel of voor een groot deel opgevuld.

Het geërodeerd materiaal werd door de gletsjers in schubben tot meer dan 100 meter hoog opgestuwd tot stuwwallen.

Bron 2 Zie losse A3-bijlage met de geologische doorsnede van België

Bron 3 Geologische Noord-Zuid-doorsnede van Nederland

Bron: Geologieboek Nederland, ANWB, 2006

Opgave 5 – Geopolitiek getouwtrek om aardgas en aardolie

Bron 1   **Zie losse bijlage op A3**
Pijpleidingen voor olie en gas in Centraal-Azië en Rusland

Bron 2   **Geopolitiek spel om energiecorridors**

De vraag naar olie en gas intensiveert wereldwijd. De productie zal zich steeds meer concentreren in de landen met de grootste reserves, vooral in het Midden-Oosten, Rusland, Canada en Venezuela. 's Werelds belangrijkste economische regio's worden de komende twintig jaar in toenemende mate afhankelijk van deze toeleveranciers. De importafhankelijkheid zal voor alle economische centra – de Verenigde Staten, de Europese Unie, China en India – boven de 80 procent uitstijgen. Net als de Aziatische grootverbruikers Japan en Zuid-Korea zal ook Europa bijna volledig afhankelijk worden van buitenlandse producenten. De geografie van de internationale olie- en gasstromen zal door deze ontwikkelingen grote verschuivingen vertonen.

Door de afname van de Europese gasproductie met ongeveer 100 bcm (miljard kubieke meter) en de nog steeds toenemende gasvraag neemt het belang van importen toe. Europa zal tussen nu en 2020 bijna 450 bcm aan gas moeten invoeren. De bijdrage van vloeibaar gas (LNG) zal flink groeien, maar de Europese gasvoorziening blijft vooral afhankelijk van vervoer door pijpleidingen. Voor Zuid-Europa komen die importen voornamelijk uit Noord-Afrika, Trinidad-Tobago en het Midden-Oosten. In Noordwest-Europa is de aanvoer van Noors en Russisch gas een belangrijke bron. Oost-Europa is nagenoeg geheel aangewezen op Russisch gas. Rusland draagt momenteel al 25 procent bij aan de Europese gasvoorziening (en olievoorziening). Daarvan wordt 80 procent door de pijpleidingen van de Oekraïne-corridor vervoerd en 20 procent via Wit-Rusland.

[...] De Zwarte Zee is ook van strategische betekenis voor de oliehandel uit Rusland en de Kaspische Zee. Rusland exporteerde veel van de olie via de Zwarte Zeehavens, maar is nu een noordelijke route via de Oostzee aan het ontwikkelen zodat Rusland een betere toegang tot de wereldoliemarkt heeft en minder afhankelijk wordt van de doorvoercapaciteit in de Baltische staten, Wit-Rusland en de Bosporus. Ook worden plannen ontwikkeld om meer olie via pijpleidingen naar de Turkse Middellandse Zeekust te brengen. De nieuwe zuidelijke route voor Russisch gas is de meest recente toevoeging aan de pijpleidingenrace. Deze vormt een commerciële bedreiging voor het ontwikkelen van de Nabucco-pijpleiding, die ooit bedoeld was om Iraans gas naar Europa te brengen. De politieke problemen met dat land hebben de aandacht doen verschuiven naar potentiële gasleveranties uit Turkmenistan en Azerbeidzjan, zodat de import gediversifieerd kan worden.

Bron: Jan-Hein Chrisstoffels, Susann Handke & Coby van der Linde, Geografie, januari 2008

Opgave 6 – Piraterij voor de Somalische kust

Bron 1 'Het kan 30 dagen duren voor we iets meer weten'

Gisteravond was er nog altijd radiostilte op het Belgische schip *Pompei* dat zaterdagochtend door Somalische kapers is overmeesterd. Onder de tien gegijzelde bemanningsleden zijn twee Belgen.

Rond 5.30 uur Belgische tijd zond het schip een stil alarmsignaal uit. Het bevond zich toen op ongeveer 150 kilometer ten noorden van de Seychellen. Een halfuur later liep een tweede alarmsignaal bij de kustwacht binnen en vervolgens kreeg de Jan De Nul Group, een van de charters van het schip, een e-mail met de korte boodschap 'piracy' (piraterij). Van dat ogenblik af stond het vast dat Somalische kapers het schip hadden geënterd. De piraten koppelden het automatische lokalisatiesysteem van het schip los vooraleer 315 graden noordwest te varen richting Somalië.

Toen de 65 meter lange *Pompei* zaterdag werd gekaapt, stond het schip op het punt om in de havenstad Victoria op de Seychellen aan te meren. Het zou er brandstof en voedsel inslaan voor de bemanning. Het schip, dat oorspronkelijk uit België kwam, was onderweg van Dubai naar de Zuid-Afrikaanse havenstad Durban. Daar zou het worden ingezet bij verbredings- en uitdiepingswerken om de haven in staat te stellen grotere containerschepen te ontvangen.

De Indiase marine liet donderdag weten dat één van zijn oorlogsschepen in de Golf van Aden een korte maar intensieve strijd leverde met Somalische piraten. Het schip patrouilleerde in de Somalische wateren om kapingen te verhinderen. Naar dit voorbeeld zet ook Europa meer middelen in dan voorheen voor de bewaking van het gebied rond de Golf van Aden.

N.B. Op 28 juni 2009 werd de *Pompei* vrijgegeven door de kapers na betaling van losgeld.

Bron: naar *De Standaard*, maandag 20 april 2009, Yves Barbieux en
naar *MO 21*, november 2008

Bron 2 Piraterij voor de Somalische kust

In de periode 1969-1991 kon Somalië – met een vrij dictatoriaal regime – rekenen op behoorlijk wat internationale steun. Ook de Somalische visserij genoot van de internationale bescherming voor de kust.

Vanaf 1991 is er sprake van politieke instabiliteit in Somalië, gekenmerkt door burgeroorlogen tussen de verschillende clans. Het wegvallen van de internationale steun en de burgeroorlogen leidden tot ellendige economische omstandigheden en hongersnood voor een groot deel van de Somalische bevolking. Het inkomen van de Somaliër bedraagt gemiddeld 600 \$ / hoofd / jaar. En bijna 75% van de bevolking leeft er onder de armoedegrens.

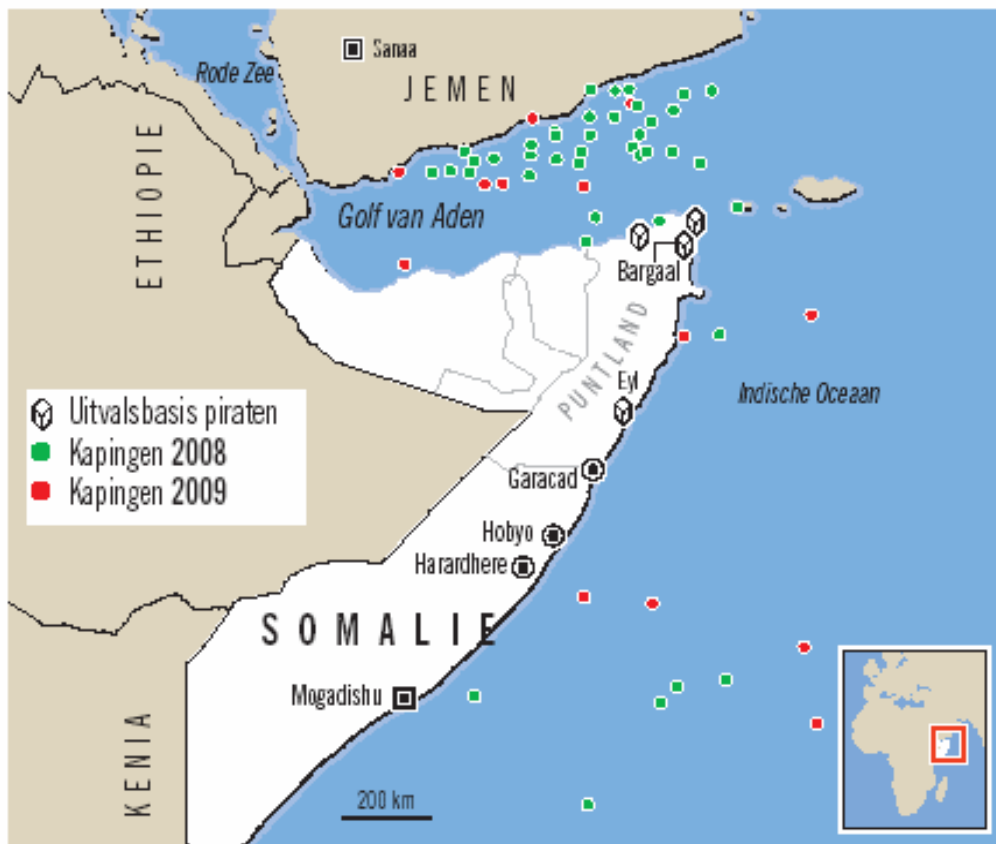
Er was geen kustwacht meer tegen de illegale visserij in de Somalische wateren. Hierdoor kwamen steeds meer vissers (o.a. Japanse) uit de internationale wateren vissen voor de Somalische kust. Lokale vissers begonnen zelf acties te ondernemen om hun 'visvoorraden te beschermen'. Maar men ontdekte snel dat piraterij een gemakkelijker weg was om geld te verdienen. De piraten bestonden oorspronkelijk uit de vroegere vissers: zij beschikten immers over bootjes en ze kenden de zee goed. Veel straatarme burgers sloten zich vervolgens aan bij de piraten omdat zij dit als enige vorm van inkomen zagen. Voor hen lijkt een leven in de piraterij dan ook financieel aantrekkelijk. Niet toevallig komen de meeste piraten uit Puntland, de semi-autonome regio in het noordoosten van het land, waar de armoede het meest schrijnend is. Op die manier werden bij de piraterij ook o.a. ex-militairen van de lokale krijgsheren betrokken.

Bron 3 Het baggerschip de *L'Aigle*

<http://www.philippevanbouwel.be/>

Bron 4 Piraterij voor de Somalische kust

DS-Infokaart

Bron 5   Het Palmeneiland bij de Verenigde Arabische Emiraten

Bron: internet